

ShadowFrame

Kristina Cyan, Andreas Gajdošík, Anna Hawkins, Flaviu Rogojan, Jiawen Uffline, Tomáš Zato
5. 8. – 6. 9. 2026, G99, přízemí Domu pánů z Kunštátu

Všimáme si, že se kultura stává rukojmím soukromých infrastruktur komunikace, sociálních sítí, které již neurčují pouze způsoby distribuce, ale i samotné podmínky kulturní existence.

Viditelnost se stala placenou službou a kreativita zdrojem dat.

Na této výstavě si vztah mezi lidmi a technologiemi neromantizujeme vzájemností a mimolidskými dialogy, ani příběhy o přirozenosti utváření člověka prostřednictvím technologických nástrojů.

Nesdílíme představu, že jsou neutrálními nástroji umělecké tvorby, protože experimentovat s nimi jako s nevinným médiem dnes znamená podílet se na legitimizaci mocenských struktur, které je vyvíjejí a provozují. S každou výstavou nových médií totiž nevystavujeme pouze díla, ale nevyhnutelně také software, hardware, platformy, ekonomiky a logiky, které je umožňují.

A proto si zde dovoluujeme vytrvat v postoji neodevzdanosti situaci a chceme rozpoznat příběhy, které současný technologický trend udržují při životě, zpochybnit metafory, skrze něž si jeho fungování vysvětlujeme, a ukázat umělecké formy, v nichž je kritika zároveň *proti*akcí. Hledáme také míru, jak nabízet alternativy mimo současné platformy, tak, abychom zůstali otevření širšímu publiku

Laboratorní výstava *ShadowFrame* navazuje na výstavu ***Distorted Image. Kapitoly z počátků videoartu*** v Domě umění a obrací její historickou perspektivu k současnosti. Zatímco první generace videoartu usilovala o emancipaci obrazu od státní kontroly, dnes jeho podobu a viditelnost určují korporátní infrastruktury a vychytralé algoritmy. Téma jsme otevřeli openallem, následovaly rezidenční pobyty a několik měsíců společných diskusí s autorkami a autory z Brna i zahraničí, během nichž vykryštovaly tři úrovně přístupu k problému, které jsou na výstavě spíše výzvou k otevření dialogů s vámi, návštěvníci a návštěvníky, který pokračuje v rámci programu k výstavě (vezměte si zelenou pohlednici).

První jsou *proti*akce uvnitř digitálních infrastruktur v pracích Andyho Gajdošíka a Jiawen Uffline.

Andy v instalaci ***Social Network*** nabízí prostřednictvím ironického odkazu na Cattelanův banán *Comedian* vlastní sociální síť, ke které se lze připojit (***dotcomedian.com***). Ta běží na malém počítači BananaPi s lokálním serverem GoToSocial, připevněném ke stěně onou obyčejnou lepicí páskou. Jiawen navazuje nenápadnou intervencí v příkazovém řádku, kde průběžně odesílá společností jako Google či Microsoft upozornění na jejich zapojení do válečných konfliktů. Věř, že takto budou informace cenzurované korporacemi zapsány do trénovacích dat modelů AI a tím v budoucnu nebudou zapomenuty.

Druhá úroveň se týká rizika zastaralých příběhů, jimiž technologickou moc popisujeme. Metafora Velkého bratra už nevystihne personalizaci a zužování prostoru možností. Kristina Cyan vytvořila hru ***Digital Shadow***, v níž každé rozhodnutí produkuje data skládající digitální stín uživatele, který už není jen systémem, který nás manipuluje, ale navíc také subjektem, který se nám podobá.

Zatímco Tomáš Zato v projektu ***maeve-0*** demaskuje našeptávače a personalizované asistenty, kteří jsou součástí naší každodenní digitální zkušenosti. Věty návštěvníků dokončuje dialogy ze série *Westworld*, kde jsou vědomé bytosti redukovány na objekty manipulace a násilí. Konfrontace našich každodenních digitálních návyků s tímto dystopickým rámcem odhaluje, jak snadno přijímáme systémy, jejichž hlavním cílem je předvídat a řídit naše jednání. (Naskenujte QR kód)

Třetí rovina míří ještě hlouběji, k otázkám povahy pozorování a dívání se. Každý režim vidění současně vytváří určitý režim vědění, moci i násilí. Anna Hawkins ve filmu ***Observations*** propojuje záběry observatoří s osobním seznamem nákupů. Historické instituce objektivního pozorování se zde prolínají s algoritmickými systémy, které nás nepřetržitě pozorují a objektivní pohled se ukazuje jako kulturní fikce. A Flaviu Rogojan ve své videopřednášce propojuje dějiny optiky, vojenských technologií a současného počítačového zobrazování aby demonstroval skutečnost, že dějiny dívání se jsou zároveň dějinami konfliktu.

Výstavu završuje participativní instalace **Seggs** Andyho Gajdošíka. Návštěvnictvo zapisuje asociace k novotvaru vzniklému jako strategie obcházení automatických filtrů zakazujících slovo „sex“, čímž mimojiné ukazuje, jak pravidla strojové moderace začínají formovat náš jazyk. Závěrem vyslovuji přání, aby si umění, kultura a společnost uchovaly schopnost odporovat úplně internalizaci algoritmického pohledu platform, které kolonizují jak infrastruktury sdílení, tak i průzory představivosti.

kurátorka Barbora Trnková

Kristina Cyan je interdisciplinární umělkyně z Vídně. Ve své tvorbě se zaměřuje na průnik mediálních a biotechnologií, tělesných politik, politik obrazu a feministických i environmentálních studií. Technologie chápe jako hybridní politický prostor, který formuje otázky identity, informací, publicity a moci. Zkoumá dopady globalizace a pokročilých mediálních technologií na fragmentované vnímání reality a reflektuje současné etické i společenské výzvy. Prezentovala se mimo jiné v Mumok Cinema, Kunst Haus Wien, na B3 Biennial of the Moving Image a byla nominována na Ö1 Talent Prize Fine Arts Austria.

Tomáš Zato je umělec, programátor a kurátor, který se věnuje digitálním médiím, umělé inteligenci a síťovým systémům. Ve své tvorbě zkoumá politiku výpočetních technologií prostřednictvím experimentálních nástrojů, platform a výstav. Zajímá se o způsoby, jak technologie utvářejí společenské vztahy a systémy, které zohledňují nejen to, co technologie dělá, ale i to, čím by mohla být. Je součástí dua „&“, spoluzakladatelem ScreenSaverGallery a spolukurátorem výstavy AI: All Idiots. Pedagogicky působil na FaVU VUT v Brně a VŠVU v Bratislavě.

Andreas Gajdošík je novomediální umělec a vývojář. Ve své umělecké praxi se věnuje užitečnému umění a sociálně angažovaným projektům, které často propojují programování, intervence a performativní přístupy. Zajímá se o ethical source software, decentralizovaná média, udržitelnost a veganství. Je členem skupiny automatonomy.net a fotbalového týmu Random Radical. Pedagogicky působí na FaVU VUT v Brně.

jiawen offline tráví většinu svého života v roli uživatele, jejíž možnosti ovlivňovat technologické i politické procesy jsou omezené. Ve své tvorbě proto hledají způsoby, jak narušovat rigidně vymezenou uživatelskou identitu prostřednictvím „trhlin“ internetu. Technologie zkoumají jako prostor paměti a touhy s kontaminovanou historií, která se navenek jeví čistě a bez kontextu. Zabývají se infrastrukturou, (kontra)historií, lokálností, materialitou i poetikou a politikou technologií. Úniky chápou jako nedílnou součást digitální reality a unikání jako metodu společného přežití.

Flaviu Rogojan je multidisciplinární umělec, kurátor a kulturní manažer působící v rumunské Kluži. Ve svých videích, instalacích a objektech zkoumá provázanost online a offline života prostřednictvím odkazů na dějiny vědy a technologií, videoher a internetové kultury. Kombinuje vyprávěcí strategie s konceptuálním uměním a vytváří fikční příběhy komentující současná politická témata. Vedle vlastní tvorby se věnuje kurátorským projektům zaměřeným na umělecký výzkum geopolitiky, internetových infrastruktur a dekoloniálních perspektiv krajiny a mobility.

Anna Hawkins je umělkyně pracující především s pohyblivým obrazem a instalací. Ve své tvorbě zkoumá způsoby, jakými se obrazy, gesta a jazyk šíří a proměňují v online prostředí, a zaměřuje se na dopady technologií na intimní sféry každodenního života. Inspiruje se dějinami umění, internetovou kulturou, hororem, návody, sociálními sítěmi i astrologií. Prostřednictvím známých vizuálních forem kriticky zkoumá estetiku současné obrazové kultury a poukazuje na její konvence, zkrácení a absurdity. Její práce byly prezentovány na řadě mezinárodních výstav a festivalů a v současnosti působí jako docentka výtvarného umění na MacEwan University v Edmontonu.

G99, Brno Artist in Residence, Dům umění města Brna www.dum-umeni.cz
Statutární město Brno dotuje provoz Domu umění města Brna, příspěvkové organizace.
Za podpory Města Brna, Ministerstva kultury

